

JOAN CELIÀ

Foc a la fàbrica d'ensaïmades

Martin Tallents, aristòcrata britànic de 72 anys, poeta, ex-combatent de la Segona Guerra Mundial, amic íntim de Robert Graves, és l'últim hippy de Deià, i és a punt de tornar a Anglaterra.

Saps que a Deià hi ha un boig que ha escrit una opereta sobre incendis i ensaïmades?", em demanaren una vegada. Deià és un betlem de casetes matusalèmiques de la costa nord mallorquina. Just a la vora, s'alcen els penyassegats de La Muleta, on foren descobertes les primeres deixalles prehistòriques del *Myotragus*, una mena de cabra boja, amb les dimensions d'un conill, que habità l'illa mentre Déu acabava d'inventar l'home.

A Deià hi ha hagut molts bojós, des que hi desembarcaren els *hippies*, allà pels anys del maig francès, carregats d'espiritualitat de primera mà. Els *hippies* deien que eren vegetarians (sempre he sospitat que tenien una sobrasada amagada a l'armari i que li clavaven les denterrines quan ningú no els vigilava), circulaven amb bombatxos, tibetans i camisola de seda amb lluentons; a la cistella d'espart portaven algun volum de Marx o sobre les aplicacions psicoterapèutiques de l'all cru i, al sostre, els seus cambuixos esfilagarsats parlaven d'una tribu urbana emigrada des de *l'establishment* envers una ideologia naturalista camperola, còmoda, elitista i plena de pau innovadora.

En Martin Tallents arribà a Deià el 1969 amb aquella onada de *jeunesse vitaliste* i és ben cert que una vegada va escriure una opereta titulada *Foc a la fàbrica d'ensaïmades*. Es tracta d'una evocació onírica introspectiva i psicocatònica que comença així: "Hi ha setze mil vaques a l'illa de Mallorca i, encara que sospitam que el seu emplaçament és un secret ben guardat, se'n poden veure a la rodalia de l'aeroport de Palma, pastant a la vora dels bous *Veterano*. I on hi ha vaques hi ha vaquers. Aquesta és la història d'un d'aquests *gauchos* anomenat Favor, del seu gos Llet i del seu palafre, En Molt de Treball". Bromes a part, el text fou traduït per la poetessa nicaragüenca Claribel Alegria i recitat el 1971, amb tota pompa literària, a la festa d'aniversari del Robert Graves, just a la contrada on alguna vegada potser ha sonat la guitarra del Mike

Oldfield o del Kevin Ayers, la veu de Michael Douglas o de Jack Nicholson. Deia és un reducte que pot arribar a semblar socialment ortopèdic, però quan li retires la closca veus que hi ha un farcit i que aquest aliment interior té un regust final agradable: música, literatura, art, pacifisme, nits perfumades de gessamí, aromes de mariajoana somniadora i besades furtives –o potser alguna coseta més– a la cala retirada.

En Martin viu en una caseta de la part alta del poble. No té aigua corrent –i molt menys de calenta!– i l'excusat és com el que, segurament, emprava l'Annibal als campaments pirenenics, un forat obert cap a un pou d'ignomínia escatol-lúrica on les repugnants matèries es perden com a frissant per reincorporar-se a la terra. Des que arribà al poble, en Martin Tallents destacà pel seu caràcter especialíssim. Va demostrar que era propietari d'una extremada *sensitiveness* i es va manifestar compulsivament creatiu i afectuós amb tothom: entrava a la tenda del poble i agafava els queviures com si es trobàs a l'hort, ara una poma d'aquest cistell, ara una patata d'aquell altre... Allà, que ja el coneixien prou bé, el deixaven entrar i sortir com si fos una Heidi il·luminada i, un cop al mes, li cobraven una quantitat aproximada per tot el que se suposava que se n'havia emportat.

En Martin organitza sessions diàries del *tea d'clock*, famoses pertot arreu, durant les quals sempre li ha agradat mostrar la seva obra; per exemple, la lletra d'una cançó que va compondre, en una explosió de bondat, per a Amnistia Internacional: "en veure una flor, en tocar un arbre, en veure un riu, saps que ets lliure..." Algú la va traduir a 35 llengües i ara Babel la coneix i l'entona amb les cadències de Joan Baez.

En Martin és fins i tot tendrament fetitxista. guarda una tassa buida, dipositada amb necròfil·la litúrgia, sobre la taula del te. És la que utilitzava el seu amic de l'ànima, el desaparegut Robert Graves, el poeta anglès que més ha escrit sobre mitologies i que fou famós quan la televisió adaptà el seu *Jo, Claudi*. Paradoxalment, un home que coneixia de prop els déus i els seus secrets, fou donat a conèixer gràcies a un *reality-show* històric a la romana. En Robert Graves era un dels indispensables de la tertúlia de les quatre i diuen que, en privat, contava a en Martin sensacions tremendes del seu món interior, unes intuïcions amagades i fugisseres que ell no revelarà mai a ningú.

Quan està amb els seus invitats, en Martin es disfressa de bugadera i canta una adaptació pròpia de "The Continental" o de "Senyora Ensaimada" per escenificar la seva insòlita teoria. Assegura que l'espiral fou símbol del sol durant la prehistòria i que els agricultors neolítics consumien una pasta molt semblant, però sense sucre. "L'espiral de l'ensaimada és, dins els sistemes òptics de tota la gent, com una forma *phosphenes*", afirma el *gentleman* mentre obre

l'àlbum personal, disposat a parlar de la saba del seu arbre genealògic.

La seva família, una de les més antigues d'Anglaterra, era propietària d'un castell, però una vegada mort el seu pare, que havia estat governador de les províncies bàltiques i alt directiu de la BBC, la seva mare i ell es trobaren que els resultava molt difícil mantenir les quinze persones de servei i pagar els despietats impostos de la corona britànica, així que decidiren fer donació de la mansió al Govern. Van arribar a un acord: ells habitarien una part de la casa i l'altra quedaria oberta a les visites. En Martin començà a treballar-hi de guia –qui podia conèixer millor que ell el testimoni dels murs i de les opulentes vaixelles?– i ho recorda com una part de la seva vida que no li agrada gaire. Passà el temps, la mare començà a tenir un llarguíssim

JOAN CELIA

tete-à-tete amb la mort i ell es convertí en infermer i fill amant, malgrat que hi havia records entre ambdós que haurien pogut esvair les bones vibracions: anys enrere, la mare s'havia oposat amb obstinada i dominadora contundència al matrimoni d'en Martin amb l'únic amor de la seva vida i ell va haver d'apedaçar la ferida durant un cert temps en una casa de repòs. Un vespre la mare li dirigí un sinistre "bona nit" i al matí aparegué morta. A partir d'aleshores començà una nova vida.

En Martin serveix el te i expressa els seus records amb asèpsia. Com que només parla un correctíssim anglès, Victòria, una noia valenciana establerta a Deia, fa la traducció i el corregeix, posant ordre a les narracions.

En Martin viu en una caseta de la part alta del poble. No té aigua corrent –i molt menys de calenta!– i l'excusat és com el que, segurament, emprava l'Annibal als campaments pirenenics. Des que arribà a Deia, en Martin Tallents destacà pel seu caràcter especialíssim.

JOAN CELIÀ

En Martin Tallents arribà a Deià el 1969. Als setanta-dos anys, per culpa del reuma, està a punt de tornar a Anglaterra.

N'Isabel Tamarit, a pesar que és quaranta anys més jove que ell, és la seva millor amiga i confident. "És una persona que s'adapta tantíssim a les circumstàncies! És la seva manera de sobreviure. Té un gran sentit del deure, sap que hi ha coses que ha de dur a terme i tracta de ser positiu". N'Isabel es refereix —durant la Segona Guerra Mundial— a un dels episodis més dramàtics que va haver de viure Martin. Es trobava embarcat en un vaixell rumb a Malta i tenia torn de cuina. Era l'horabaixa, a l'hora de berenar. Es va dirigir a un dels pisos inferiors per preparar els reglamentaris i castrenses entrepans. Va sentir un soroll. Quan retornà a coberta una bomba havia convertit els seus companys en carn picada. Li posaren uns guants, li donaren bosses i va haver de recollir, una per una, les peces d'aquell dessagnat puzzle.

En Martin treballà com a arquitecte, reconstruint una església enderrocada per les bombes i a Irlanda dissenyà una fàbrica "parra no menoss de dos mil obrantes", diu. També es dedicà a fons a l'ebenisteria, arribant a fer uns originals mobles per a la Universitat d'Oxford. Poca gent ho sap, però és un dels millors cal·lígrafs que es coneixen. Escriu tota la correspondència a mà, per descomptat, però sembla com si ho hagués fet amb un motllo gòtic flamíger.

"Sabies que en Martin no tardarà a partir de

Deià?", pregunta N'Isabel. Als setanta-dos anys no es pot viure en aquestes condicions, en una casa que no té les comoditats indispensables. S'ha acabat el somni. Tots desitjam viure a una casa de pastorets, tenir de veïnats el Hansel i la Grettel i deixar rodar el temps com si la vida fos un joc etern; però Hansel no és assistent social i Grettel no prepara el dinar quan un es troba malalt, immobilitzat per un atac de reuma.

En Martin explica que té una cosina que és una vertadera *lady*, perquè és casada amb un *lord* amb denominació d'origen, i que fa temps li oferiren treballar de guia al seu castell de la gloriosa Britània. A ell no li fa gens d'il·lusió, però segurament ho farà sense immutar-se. És un home que pertany a una època que ja no existeix. És impertorbable, com un d'aquells *gentlemen* de les pel·lícules angleses: li pot caure a devora un jumbo ple de japonesos congressistes i ell no mouria ni una parpella.

"Robert, he escrit un poema per a tu".

A vegades en Martin acudeix al cementiri, es deixa seduir per una secreta evocació, es planta davant la tomba del seu amic de l'ànima i es comunica amb el més enllà.

"Avui ha partit un vaixell de la cala, creuant la mar en sagrada ruta. Quin era el seu carregament? La veritat vivent. Duia a bord un poeta!"

Raphel Pherrer

C

10
anys de
Companyia
Flotats

EL VERÍ DEL TEATRE

de RODOLF SIRERA
amb ABEL FOLK i SERGI MATEU
Posada en escena ORESTES LARA

Teatre
Poliorama

Genera l'el de Catalunya
Departament de Cultura

TV
3

CAVALINIA

Cultura Teatre

**FUNDACIÓ BARTOLOMÉ
MARCH SERVERA**

**II PREMI DE NOVEL·LA CURTA
JUAN MARCH CENCILLO**

DOTACIÓ: 1.000.000 PTA.

*Convocatòria per a la recepció d'originals
escrits en qualsevol
de les dues llengües oficials
de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears,
l'extensió dels quals no ha de ser major
dels noranta folis
ni menor dels cinquanta.*

*Han de trametre's set còpies abans del
30 de març de 1994.
El jurat emetrà la seva decisió el primer dijous
del mes d'agost.*

*El I Premi de Novel·la Curta Juan March Cencillo fou concedit a
Alfredo Taján per l'obra El Salvaje de Borneo.
Editada per Bitzoc. Revista de literatura*

Fundación Bartolomé March Servera. Carrer del Conquistador, núm. 13
Tel.(971) 72 28 29. Fax (971) 72 58 03
Palma de Mallorca 07001